

Avdeling for utdanning

Søknad om oppretting av ny bachelorprogram i paramedisin

Fakultetsstyret ved det helsevitenskapelige fakultet har i sitt møte 6. oktober 2017 enstemmig godkjent studieplan til en ny bachelor i paramedisin, samt tilhørende emnebeskrivelser. Studieprogrammet finansieres de første to årene i et samarbeid med Universitetssykehuset Nord-Norge. Det arbeides med en permanent finansiering gjennom tildeling av studieplasser. Det jobbes videre med faglig og administrativ organisering av programmet, med sikte på opptak høsten 2018. Vedtaket innebærer også at det arbeides videre med rekrutteringsgrunnlaget, fagmiljøets størrelse og bredde, samt økonomiske konsekvenser før saken oversendes UTA for behandling i Universitetsstyret. Disse forholdene er omtalt senere i søknaden.

Med dette søkes det om opprettelse av et nytt bachelorprogram i paramedisin med oppstart høsten 2018.

Bakgrunn:

Siden 2012 har spørsmålet om oppretting av et studietilbud innen ambulansefag på universitets- eller høghskolenivå vært drøftet. I november 2013 opprettet Helsedirektoratet en arbeidsgruppe til å utarbeide forslag til ny utdanningsmodell for ambulansepersonell. Arbeidsgruppens rapport («Kompetansebehov i ambulansefag», 2014) inngår i Helsedirektoratets anbefaling til departementet.

Arbeidsgruppens vurderinger peker på at ambulansetjenesten har behov for økt kompetanse. Som en følge av endret organisering av tjenestetilbudet og samhandlingsreformen legges det vekt på endring i organisering av legevakt og økt spesialisering av sykehusfunksjoner.

Ambulansetjenesten blir i større grad enn tidligere brukt i vurderingsoppdrag for legevaktsentralen og vakthavende lege. Økt kompetanse innen medisinsk vurdering er derfor essensiell. Samlet sett økes kravene til ambulansetjenesten, både når det gjelder kapasitet og oppgaver. Utvikling av diagnostiske hjelpemidler og behandlingsmuligheter trekker i samme retning. En aldrende befolkning, der flere vil ha behov for helsehjelp, kortere liggetid i sykehus og økt satsing på rus og psykiske lidelser utfordrer også ambulansetjenestens samlede kompetanse. Videre vil nye krav i akuttmedisinforskriften tre i kraft i våren 2018, og dette medfører imidlertid rekruttering av sykepleiere som det også er mangel av.

I desember 2015 satte Nordnorsk samarbeidsorgan for helsefaglig utdanning ned en arbeidsgruppe med medlemmer fra UiT og Nord universitet for å utarbeide en felles nordnorsk studieplan for «Bachelor i ambulansefag/paramedic». Studieprogrammet var opprinnelig planlagt som et samarbeid og en felles grad mellom Nord universitet og UiT. Nord universitet har i 2016 inngått et samarbeid med Helse Midt og vedtatt oppstart av bachelor i prehospitalt arbeid i Bodø og Namsos høsten 2017.

UiT hadde et ønske om å utvikle et eget bachelorprogram i ambulansefag, og oppnevnte en studieplangruppe i desember 2016. Studieplan for ny bachelor i paramedisin ble ferdigstilt i juni 2017. Imidlertid er det også utarbeidet en nasjonal studieplan for bachelor i paramedic. Thomas Hansen,

sekretær i studieplangruppen i Tromsø, har deltatt i arbeidsgruppen som har utarbeidet nasjonal studieplan. Den nasjonale studieplanen er sendt ut på høring, med høringsfrist 12. oktober 2017.

Hensikten med det nye studieprogrammet er at utdanningen skal dekke de økte kompetansekravene innen paramedisin. Studieprogrammet er på bachelornivå med et omfang på 180 studiepoeng og vil dekke de behov ambulanspersonell vil ha i dagens helsevesen. Undervisningen er forskningsbasert, og studieplanen er i samsvar med kravene fra kvalifikasjonsrammeverket. I studiet ivaretas metodiske og teoretiske krav til studieprogram på bachelornivå, samt akuttmedisinske kompetansekrav og regionens behov for kompetanse innen fagfeltet.

Det videre arbeid med henblikk til det nye studietilbudet er rettet mot å skaffe permanent finansiering og personal. Midlertidig finansiering av studiet er avklart, og fakultetet arbeider med å skaffe permanent finansiering til studiet gjennom studiepoengs- og kandidatmidler. I sommer har fakultetet sammen med HiOA og Nord Universitet søkt Kunnskapsdepartementet om en høyere finansieringskategori for studiet, samt om dispensasjon for egenbetaling av studenter.

Arbeidsgruppen som har laget studieplanen har de siste dagene jobbet med besvarelser til nye akkrediteringskrav for studietilbud. Dokumentasjon av fagmiljøets størrelse er enda ikke fullstendig, men arbeidet pågår og flere fra fagmiljøet medisin er villig til å bidra i undervisningen.

Dette har vært krevende på grunn av korte tidsfrister, men fakultetet tar sitt samfunnsoppdrag på alvor, og ønsker å møte behovet i praksisfeltet.

Kvalitetssikring av faglig innhold, faglig nivå, relevans, læringsutbytte, arbeidsomfang, relevant kopling til FoU, og praksis

Det legges opp til en fortløpende tilsynsordning med en ekstern gruppe bestående av 2-3 medlemmer fra andre studiesteder. Carl R. Christensen ved HiOA, som kjenner prosessen med å starte studiet i Tromsø og foreslått studieplan, er forespurt som leder og bekreftet at han er villig til å stille. Det foreslås at det utarbeides et mandat og at gruppen rapporterer til programstyret. Gruppen henvender seg til studenter og praksisplasser, inviteres til å besøke studiet, og skal vurdere kvalitet blant annet på bakgrunn av kjennskap til andre studiesteder og helsetjenestene hvor paramedisiner arbeider.

Videre foreslås det at det oppnevnes en gruppe bestående av 2-3 sentrale personer fra helsevesenet som skal tilsette de framtidige paramedisiner fra bachelorstudiet, og at mandat og rapportering blir som for den eksterne gruppen. Avdelingsleder ved Ambulanseavdelingen, Akuttmedisinsk klinikk, UNN HF, Per Øyvind Sørgård, er forespurt og har sagt seg villig til å lede en slik gruppe. Gruppen vurderer om studiet formidler det faglige innholdet for å fylle framtidige arbeidsoppgaver innen helsevesenet.

Honorar til eksterne som deltar i dette arbeidet vil være nødvendig, men vil være en begrenset kostnad, og arbeidsomfanget må framgå av mandatene som utarbeides.

Vurdering av rekrutteringsgrunnlaget og samfunnets behov for den aktuelle kompetansen

Behov for en bachelorutdanning innen ambulansfaget/paramedisin er ettertrykkelig hjemlet i NOU 2015:17 «Først og fremst- Et enhetlig system for håndtering av akutte sykdommer og skader utenfor sykehus», se f.eks. s. 152 og 154. Universitetssykehuset nord Norge har også gitt klart uttrykk for at de har behov for at det opprettes et slik studietilbud.

Dagens utdanning i ambulansfaget er på videregående skole-nivå, og ender med autorisasjon på bakgrunn av fagbrev. Det er et bekymringsverdig frafall i ambulansfaget, fordi mange utøvere begynner utdanning i så ung alder. Det er også kjent at det er mange som ikke har framtidig yrkesvalg

klart som 15-åring som savner et studietilbud som egner seg når man er blitt noen få år eldre. Da har mange i denne gruppen allerede tatt videregående skole.

Arbeidsgruppen mener at søkere med generell studiekompetanse vil utgjøre hoveddelen av rekrutteringsgrunnlaget, men det foreslås også å opprette en Y-vei for søkere med fagbrev og yrkeserfaring fra ambulansefaget etter at studiet er startet. Henvendelser fra aktuelle søkere viser til interesse for en slik vei til opptak. I Nord-Norge har allerede Nord Universitet startet et samlingsbasert deltidsstudium over 4 år. Helsefak mener at et heltidsstudium i Tromsø vil være et godt supplement til dette. Et heltidsstudium vil i større grad enn et deltidsstudium utdanne kandidater som ikke allerede jobber i ambulansetjenesten, og det vil skape lokal forankring som gjør at studenten blir værende i regionen etter endt utdanning. UiT og UNNs sterke akuttmedisinske fagmiljø vil styrkes og innta en enda viktigere posisjon i nasjonal og internasjonal akuttmedisin, noe som også vil bidra til rekruttering. UNNs ambulanseavdeling har rekrutteringsproblemer som vil bli svært utfordrende når ny krav i akuttmedisinforskriften blir gjeldende fra våren 2018.

Søkertall viser at akuttmedisin og ambulansearbeid er populært blant unge utdanningsøkere. Rekruttering til fagutdanning har vært stabilt høy i over 15 år. Når HiOA startet sin utdanning i 2014 fikk de 1600 søkere til 45 studieplasser, hvorav 600 hadde bachelor i paramedisin som sitt førstevalg. Studiestedet Bodø/Namsos hadde i år første opptak til sitt desentralisert studieprogram. Totalt har 337 personer søkt om studieplass, hvorav 263 var førstevalgsøkere. Etter gjennomgang i dokumentasjon og bestått fysisk test konkurrerte 65 søkere om 30 studieplasser. Arbeidsgruppen mener derfor at det er utsikter til god søkning, og til god kvalifiserte søkere til studieplassene. Akuttmedisinundervisningen ved UiT har et godt renommé, og brukes fortløpende til rekruttering til studietilbudet ved UiT.

Behovet for yrkesutøverne er stort også i landsdelen, og arbeidsgruppen tilrår derfor en nordnorsk kvote, som sikrer at minst 50 % av studentene har tilhørighet til landsdelen. Det er også et udekket behov for helsefagarbeidere med samisk språkkunnskap, ikke minst i prehospitale tjenester og Akuttmedisinske kommunikasjonsentraler (AMK), og det foreslås at det også settes av plasser til studenter med samisk tilhørighet.

Beskrivelse av studenttall som vil gi et tilfredsstillende læringsmiljø

Tilgangen til gode og egnede praksisplasser innen ambulansetjenestene gir foreløpig et tak på 25 studenter. Dette tallet vil sannsynligvis øke, men er et trygt startsted inntil studiet er vel etablert. Når studentene er spredt på praksisplasser vil de være del av ambulansetjenestenes miljø, og det er ved de fleste steder tradisjon for å inkludere lærlinger i miljøet.

Resten av studiet er i hovedsak lagt til Tromsø, og UiT med MH-bygget og UNN gir nærhet til et stort antall helsefagstudenter og landsdelens største ambulansefagmiljø. Det første studieåret vil studentene ta delemner sammen med andre helsefagutdanninger, og med den kommende åpningen av MH2-bygget har Helsefak et stort og godt egnet areal for studentene.

En forholdsvis liten gruppe på 25 studenter vil ha gode muligheter for gjensidig samhold og støtte, samtidig som det ligger til rette for integrering i et tverrprofesjonelt studentmiljø.

Beskrivelse av læringsutbyttet for studieprogrammet

I studieplanen til det aktuelle studiet beskrives de overordnede læringsutbytter på følgende måte:

«Ved fullført studieprogram skal kandidaten være i stand til å sikre faglig forsvarlig prehospital behandling til akutt og kronisk, somatisk og psykisk syke, samt selvstendig kunne utvikle egen kompetanse.»

Videre er læringsutbyttene beskrevet i delmål som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i tråd med Nasjonalt kvalitetsrammeverk (NKR):

Kunnskap

Kandidaten kan:

- vurdere sentrale akuttmedisinske tilstander og metoder innen prehospitale emner, samt fagets egenart og plass i samfunnet.
- vurdere relevante medisinske og naturvitenskapelige- og samfunnsvitenskapelige emner.
- drøfte relevant forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet.
- vurdere HMS prinsipper og de lovmessige rammer for tjenesteutøvelsen, samt vise en bred multikulturell forståelse.
- identifisere og ivareta spesielt sårbare pasientgrupper med komplekse helsemessige- og/eller sosiale problemer.
- redegjøre for organisering, roller/oppgaver og aktører innen redningstjeneste, kommune- og spesialisthelsetjeneste.

I NKR benyttes formuleringene «har bred kunnskap om sentrale temaer...», «kjenner til forskning...», «kan oppdatere sin kunnskap» og «har kunnskap om fagområdets historie...». Arbeidsgruppen har valgt verbet «kan» foran læringsutbyttene, noe som gir en mer beskrivende form knyttet til handlings- og yrkesutøvelsen.

I stedet for formuleringen «har bred kunnskap om sentrale temaer» anses «kandidaten kan vurdere sentrale akuttmedisinske tilstander og metoder...» som å være bedre i samsvar med læringsmålene. Formuleringen «kandidaten kan drøfte relevant forskning og utviklingsarbeid» er en forsterkning av læringsutbytte som ble valgt med bakgrunn i behovet for yrkesutøvere med høy grad av interesse for og kunnskap om innovasjon og forskning, da faget i høy grad er dynamisk og i endring.

Formuleringen «kan redegjøre for organisering, roller/oppgaver og aktører innen redningstjeneste, kommune- og spesialisthelsetjeneste» viser tydelig til at kandidaten har kunnskap og forståelse for egen og andres rolle i samspillet mellom alle aktører i den akuttmedisinske kjeden.

Arbeidsgruppen har også valgt å fokusere på etablering av betydelig kunnskap innen områder som tradisjonelt ikke har vært prioritert, slik som HMS, helselovgivning, multikulturelle utfordringer og spesielt sårbare grupper. Dette i tråd med signaler fra nasjonale myndigheter og fagmiljø.

Ferdigheter

Kandidaten kan:

- holde seg faglig oppdatert og utføre faglig forsvarlig paramedisinsk praksis basert på forsknings- og erfaringsbasert kunnskap.
- ivareta pasientens grunnleggende behov og vitale funksjoner ved å observere, vurdere, planlegge, iverksette, evaluere og dokumentere pasientbehandlingen.
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og prosedyrer, samt vurdere og begrense risiko for uønskede hendelser.
- samhandle tverrprofesjonelt og tverretattlig for å skape et koordinert, helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud.
- utøve god kommunikasjon og samhandling med pasienter, pårørende og kolleger, herunder også veilede i lærings-, mestrings- og endringsprosesser.

NKR viser til at kandidaten «kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forskning og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg». Dette er ivare tatt gjennom beskrivelsen «kan ivareta pasientens grunnleggende behov og vitale funksjoner ved å

observere, vurdere, planlegge, iverksette, evaluere og dokumentere pasientbehandlingen.» samt at kandidaten «kan beherske relevante faglige verktøy, teknikker og prosedyrer...».

Fokus på evidens- og kunnskapsbasert praksis legges inn i formuleringen «holde seg faglig oppdatert og utføre faglig forsvarlig paramedisinsk praksis basert på forskning- og erfaringsbasert kunnskap».

Læringsutbyttet beskriver en kandidat som i tillegg til å inneha bred kunnskap om fagfeltet sitt, behersker nødvendige ferdigheter og utstyr og utøve paramedisinsk praksis. Ferdigheter knyttet til og holde seg faglig oppdatert er implisitt også inkludert gjennom setningen «basert på forsknings- og erfaringsbasert kunnskap».

Samhandlingskompetanse og ferdigheter knyttet til dette er satt ekstra fokus på i læringsutbyttene. Dette med bakgrunn i yrkesutøvelsens svært delaktige rolle i etablering av helhetlig tjeneste og riktige pasientforløp.

Generell kompetanse

Kandidaten kan:

- utøve faglig forsvarlig, omsorgsfull og kunnskapsbasert paramedisinsk praksis basert på etisk bevissthet, juridisk- og kritisk refleksjon.
- samhandle med andre yrkesutøvere i redningstjenesten og helsevesenet, samt identifisere behov for forebyggende tiltak og bistå inn i undervisning/opplæring/veiledning av kolleger, pasienter og samarbeidspartnere.
- vise evne og vilje til livslang læring og refleksjon over egen faglige utøvelse, og bidra til nytenking, innovasjon og utvikling av kvalitet i helsetjenesten.
- identifisere og reflektere over etiske dilemma og utfordringer i praktisk helsearbeid og i det flerkulturelle samfunnet.
- formulere, analysere og formidle sentralt fagstoff, problemstillinger og funn/kunnskap/refleksjoner.

Kandidaten kan utøve faglig forsvarlig, omsorgsfull og kunnskapsbasert paramedisinske praksis basert på etisk bevissthet, juridisk- og kritisk refleksjon. Relasjonskompetanse, læringsvilje og evne til å formidle erfaringer og kunnskap blir viktig og utvikle hos kandidaten. Sammen med evne og vilje til nytenkning, innovasjon og utvikling av helsetjenesten dekkes i stor grad NKR sine læringsutbyttebeskrivelser.

Læringsutbyttebeskrivelsene viser en profil hvor studentene kvalifiseres til gode og profesjonelle yrkesutøvere med høy grad av evidensbasert kunnskap, etisk bevissthet og refleksjon- og samhandlingsevne. Studentene skal etter endt utdanning kunne inngå i helsetjenesten og etablere seg som kompetente utøvere av paramedisin. Fagområdet er i stadig utvikling og den medisinske disiplinen «paramedisin» er svært ung.

Studentenes aktiv rolle i læringsprosessen

Det legges opp til studentaktiviserende undervisning i teoridelen av studiet, med arbeidskrav i form av skriftlige innleveringer, deltakelse i seminarer i grupper, foruten en betydelig mengde ferdighetstrening i smågrupper. Ferdighetstrening i undersøkelsesmetodikk, scenariovurdering og kliniske prosedyrer og utstyrsopplæring utgjør en stor del av studiet.

Praksisperioder i ambulansefaget og annen spesialpraksis utgjør 45 av studiets 180 studiepoeng. I praksisen har studentene en personlig veileder, og arbeider i praktisk tjeneste med å løse oppdrag under veiledning. Det er en planlagt progresjon i arbeidsoppgaver som skal sikre at studentene ved endt

studium har aktiv tilegnet seg kunnskaper og ferdigheter til å arbeide i ambulansetjeneste, og et godt og bredt grunnlag til andre framtidige arbeidsoppgaver som en paramedisiner kan settes til.

Ordninger for internasjonalisering og studentutveksling i studieprogrammet

Det legges opp til at utveksling med internasjonale kontakter kan skje i siste studieår, i perioden *Klinisk ambulansepraksis*. Dette semesteret brukes også til bacheloroppgaven, og utvekslingen bør skje tidlig nok til at studentene har tid til å fullføre oppgaven i siste måneder av studiet. For at dette ikke skal bli for travelt bør arbeidet med oppgaven være introdusert seinest tidlig i femte semester.

Med dette utgangspunktet legges det til rette for at studentene bruker utvekslingsperioden til praktisk tjeneste under hospitering i utlandet. UiT har samarbeid med studiested i utlandet, og det har også UNN. Det er spesielt miljø i engelsktalende land som er aktuelle, dersom ikke det er studenter som har spesiell språk-kompetanse. England peker seg ut som spesielt velegnet, og vil kunne supplere studiet med erfaring fra storbyteneste.

Det vil være mulig å lage ordninger for utveksling med andre studiested i Norge, da det er oppnådd en konsensus om nasjonal studieplan. Denne er på høring blant institusjonene, og forventes anbefalt. UiT-planen var mal for denne nasjonale planen. Da det er få studiested, utenom HiOA (oppstart 2014), som er kommet i gang med sine studieprogram vil dette måtte reguleres i avtaler når vi har fått flere studiested i landet.

Studieprogrammets faglige ledelse

Studieprogrammet etableres ved IKM med et programstyre. Det vil være tett knyttet til et stort og sterkt fagmiljø sentrert rundt akuttmedisinlærerne på IKM samt Akuttmedisinske klinikk (UNN), spesielt luftambulanseavdelingen og ambulanseavdelingen.

Fagmiljøets størrelse, stabilitet og sammensetning

De som ønsket og har sagt seg villige til å dekke leder og lærerfunksjoner er redegjort for i vedlagt tabell.

Oppsummert fra vedlegget er det behov for følgende tilsetninger:

- En 100 % stilling som universitetslektor/førsteamanuensis, som foruten undervisning skal ha hovedfunksjon som studieleder
- En 100 % stilling som førsteamanuensis/programstyreleder
- En 100 % stilling som førsteamanuensis
- En 50%-stilling som praksiskoordinator
- Fem 20%- bistillinger som lektor/førsteamanuensis i medisinske fag (leger)
- En stilling til timelærere/bistillinger i ferdighetstrening og ambulansefag
- Det vil bli nødvendig å kjøpe inn eksterne sensorer til eksamensavvikling

IKM har rekruttert kandidater til heltidsstillinger og til bistillinger (lektor/førsteamanuensis) i medisinske fag. Dette er personer i et fagmiljø som har vært stabilt i sammensetning i de siste 10 årene, og det er en god fordeling i alder på lærerne, som vil sikre at utskiftninger kan skje gradvis og over tid.

Det er en potensiell søker til studielederstillingen. Vedkommende har mastergrad i sykepleie og autorisasjon som ambulansearbeider og årelang erfaring fra arbeid i UNNs bilambulansetjeneste. Det er i hvert fall fire anestesileger fra akuttmedisinsk klinikk som ønsker å bidra i undervisningen som bistillingsinnehavere. Denne undervisningen vil kunne samordnes med undervisningen i akuttmedisin

på medisinstudiet, som også er IKMs ansvar, og som også er del av et meget stabilt miljø av erfarne undervisere og klinikere.

Miljøet er ett av landets største inne akuttmedisin, og det har vært stabilt over lang tid. Nesten samtlige av tiltenkte lærekrefter og ledere har sterk tiknytning til landsdelen, og kombinerer praktisk klinisk arbeid med undervisning/forskning.

Fagmiljø ved IHO, IMB og IFA som har flere års erfaring i å gi undervisning i basalfag ved de andre av fakultetets helsefagutdanninger (sykepleie mm) er vel etablert og påregnelige. Førstestillingsandelen til disse lærerne vurderes ikke her, da dette allerede ble gjort ved egne institutter.

For øyeblikket har tre nåværende ansatte leger som underviser akuttmedisin doktorgrad, og to interessenter til 20%-bistillinger har planlagt disputas i overgangen 2018-2019. I hovedfagene akuttmedisin og traumatologi, samt ambulanserelaterte fag vil forskriftskrav til førstestillinger i fagmiljøet være dekket.

Sentrale deler av studiet

Det vises til vedlagt studieplan for studieprogrammets oppbygging.

Felleskurs, Anatomi & Fysiologi, Sykdomslære og Farmakologi med legemiddelregning (35 stp.) er basale fag, mens den sentrale delen av studiet (direkte rettet mot yrkesutøvelse som paramedisiner) er Akuttmedisin A og B, Traumatologi, Ambulanseoperativt arbeid, Profesjon, etikk og kommunikasjon, Psykisk helse, rus og avhengighet, samt primærhelsetjeneste og legevaktmedisin.

45 av 180 studiepoeng er veiledet praksis, og dette er også en av de sentrale delene av faget.

Vennlig hilsen

Sameline Grimsgaard
dekan

Kjetil Kvalsvik
fakultetsdirektør

Saksbehandler: rådgiver Verena Woltering